

עמדת משה שמיר אפטרול-בחינה, הרי קביעה אכזרית זו נוגעת לא רק ל"חיים גורים" אלא לרבות ישראלים. נשאר המיסד, הספר החשונג. מה עוד? הכישלון הסיפורי שלונסקי. אלתרמן, היכן מוצאים את הידיים והרגליים? "דור הפלמ"ח הם צאצאים לשוניים של שלונסקי... אך עגנון חתם על גילוייהדעת הראשון למען "ארץ-ישראלשלמה", לאחר "ששת הימים".

● המיסד... המיסד... אילמלא הייתי "חיים גורים", ביטוי לאותה הכללה, הייתי נוקט עמדה גם לגבי שאלה נכבדה זאת. אך גורש-שלישיירבים זה מסבך אותי, ללא מוצא. במיתולוגיה של השינאה הקניינית, אם ידון כי, אישית, אהיה נכון להתייחס לכל נושא. אינני רוצה לשאת באחריות לדיברי או למעשי, החיים גורים". אינני רוצה

לסבך הפסי-מפשע בשמי המיחי, המושמץ, ואינני רוצה להעניק הסינות לאנשים הנכללים בסידרה זאת, "חיים גורים" למרות רצוני. גם רצוני של מופלצת הוא כבוד. ● מילים אחרונות על הספר המשוגע, שהוא שלי ולא של "חיים גורים". קינן מתמצת את "המישע שנשאר לו", "ככה": "...כאשר היינו קטנים, היינו נפלאים, ומדוע היינו נפלאים, כי היינו כה יפים, ומדוע היינו כה יפים כי היינו כה טהורים, כי פשוט היינו גדולים... מפני שאנחנו הבנו מה גודל המשימה שעמדה בפנינו... וכו' וכו'.

אני חושב שסיכום כזה אינו מבורך. אני חושב, שלא... כתוב שם שהאנשים היו גדולים ונפלאים וזה חוזר כל הזמן ככה... אני חושב שהספר הזה הוא דבר

אחר, אך אינני רוצה לעסוק בסיפורות. אולי זו אנתולוגיה של אהבות, של פגישות עם אנשים לא "גבוהים" ולא "בלונדיים" וללא "עיניים כחולות", לא "גדולים ונפלי" אים". ביניהם אמי עליההשלום, הבוכה על התעללות בערבי אחד, רוכל בעגבניות.

● אני מסרב לייחס לו ערך גדול מדי. הוא ספר טוב או רע. לא יותר מזה. לא "מצבה לדור הסיפורות של הפלמ"ח", כדברי קינן.

● ומה על כל השאר? על המיתרס? האם תמיד עמד מעברו של מיתרס אחד? ועל תמורות העיתים וכו' וכו'? כי יכול לעסוק בכל אלה מבלי להיתפס לדילטאנטיות במיסגרת ארבעה עמודים... מילה אחרונה בפולמוס זה לא תהיה שלי. לעולם לא אסלה לקינן את הנוסח הזה.

העוני כלהיט

בחטף

פעם היו קוראים את מחזותיו של ויליאם שקספיר, או הולכים לראותם מוצגים על הבמה. היום קוראים ספרים שנכתבו על מחזותיו של שקספיר, ואכן, מבקר-לעת מצוא אחד, אורי חקלאי, פותח רשימה שהתפרסמה במשא על הספר הטראגדיות של שקספיר מאת פרופ' רות נבו, "לא אגזים אם אכתוב שזה הספר העשירי, המאלף והאחראי ביותר שקדתי על הטראגדיות של שקספיר" ● במאמר אחר, שאותו פירסם העיתונאי אליהו עמיקם על סיפורו האחרון של אלז' ויזל, שיחיו האל, הוא כתב: "...המעמד הבלתי-מעורער שהוא (ויזל) רוכש כמורה של היהדות האמריקאית וגדול סופריה, מוכיח עד כמה גדולה בקרב יהודי הגולה הכמיהה לזוהר ולגאולה...". מעמדו הבלתי-מעורער של ויזל כגדול סופריה של היהדות האמריקאית, עלול להעלות חיוך של סלחנות על שפתיים של סול בלו, נורמאן מילר, פיליפ רות, ברנרד בלמורד, שהתרבות האמריקאית מתייחסת אליהם כאל סופרים, ולא כאל יהודים ● בימים אלה עומדת לראות אור החוברת האחרונה של הריבעון לסיפורת קשת, בעריכת המשורר אהרון אמיר. בראיון שנערך בידיעות אחרונות עם אמיר, לרגל סגירת ריבעונו, שהביא בשנות ה-50' המאוחרות ושנות ה-60' לתפנית מהפכנית בפרוזה העיברית, אמר אמיר בין השאר: "...קשת השתדל ונדמה לי שהצלית, שלא להי עשות קרדום לקליקה סיפורית, לא לארגן סביבו כת' בנוסח שמורלי-יואשי מורלך; לתרום את תרומתו לליבון בעד יות היסוד של החברה הישראלית מבלי להידרדר למריבות-רחוב ולתיגרות השוק הסיפוריות...". על המחמר קריה, המוצג בימים אלה בתיאטרון חיפה, יצא זעמו של ד"ר גדעון עפרת, מהוגג לתיאטרון באוניברסיטת ירושלים. ברשימה תחת הכותרת "העוני כי להיט", שאותה פירסם בדבר, הוא כתב בין השאר: "...קריה הוא, למרבה איר הנעימות, מחומר על עוני. מין הפקת ברודוויי ציבוענית ונוצצת, העושה שיי מוש בעוני לשם בידור... הוא קיטש פולי-קלריטי. מוכרים לך את הווי עדות המיוחך כמו היה זה ערב-הסברה מסוג 'לתיירים אשכנזים... וכך אתה יור שב הצגת קריה, מלקק את האצ' בעות לשמע חיקויים יפים של מיבטאים מיוחיים... בהמשך רשימתו טוען גד' עון עפרת על צביעותה של הנהלת התיאטרון החיפאי: "...אולי יואיל מי' שהו מאנשי תיאטרון חיפה לומר לנו, מתי ביים במאי ממוצא ספרדי הצגה כלשהי בתיאטרון חיפה? מתי קיבל שחקן ממוצא ספרדי תפקיד ראשי בהצגת תיאטרון חיפה, להוציא תפקידי-מישנה שרובם מעלים ספרדים, ערבים, או טיפוסים זרים ומזרחים? נכון, יש שחקן ערבי בתיאטרון חיפה, ויש בו שחקנים ספרדים מעטים, אך מציאות זו נראת כמס פסכודו-ליבראלי. כותב שורות אלה יודע על במאי ישראלי צעיר ממוצא עיראקי, יוסף אלפי שמו, העובד זה שנים בהצלחה רבה בשכונת-עוני ובבת-יכלא, מעלה הצגות חזקות, אמיתיות, ישירות ומקוריות; הוא כותב יחד עם האנשים את הסכסט, פועל עימם ועם קהלם המקומי לטובת ענייניהם. במאי צעיר זה רוזף זה שנים אור אנשי תיאטרון חיפה, ממין אותם להצגותיו, שולה אליהם (לפני יותר משנה!) טכסט דוקומנטארי על בעיות פער עדתי ומצוקה בארץ (1), ומבשך הזומנות להוכיח את עצמו כבמאי בחומי מומחיותו, התיאטרון החברתי, למותר לציין, שאנשי התיאטרון החיפאי לא נענו ליוסי אלפי... בהצגה הם זעקו בהתחשדות סיסמות בעניין שיוויון תרבותי, אך במציאות הם אשמים באותה אפליה שנגיה הם יוצאים..." כמורכ מלה גדעון עפרת במאמרו, כי לחומר קריה קדמה הצגה רוויית חומר-נפץ חברתי בשם עציבם. על תפקיד המועצה-לתרבות-ולאמנות שבהנהלת דאה פורת, והמחשת כוונה-שפעתה של המועצה לגבי כושר-הבחירה-האמנותי של תיאטרון חיפה, טוען עפרת: "...הצגת קריה היא שפרה צבועה עם המצפון ועם המועצה-לתרבות-ולאמנות. לדעתי, יש קשר ישיר בין ההתחשדות המוחיות של קריה לבין השתקת ההצגה עציבם... עציבם לא זכתה בגיבוי (שתיאטרון חסר-אומץ אינו יכול בלעדיו) של המועצה-לתרבות-ולאמנות. לפיכך בא העיבוד, ועתה יבוא הגיבוי, הממון והפשרה הבלתי-מכובדת והמבישה..."

ד"ר גדעון עפרת
פשרה צבועה

הוא גולד בראשית המאה בהאבר, וקנה את השכלתו בסורבון, פאריס. שם הוסמך בפילוסופיה; שירת בליגיון-הזרם הצר' פתי, התפרנס כמורה לצרפתית, עיתונאי ומתרגם. בראשת דרכו הסיפורותית הש' תייך קינו לשורת הסופרים הסוריאליסטיים, ששלטו בכיפה בחיים התרבותיים של צרפת בשנות העשרים. הוא עסק בעיי דן הסוריאליסטי שלו בחקר האפשרויות הסמוכות ב"כתיבה-אוטומאטית". עם פוג יוקתו לסוריאליזם חקר את "דמות המוקד יון בסיפורת" וב-1933 פירסם את סיפורו הראשון, מלתעות הכלב, שבו המחיש את השקפת-העולם הסיפורותית שלו, אשר בי פיענוחה ובהפצתה עסק מאז ועד. ליום מותו, בעשרות ספרים ובמאות מאמרים. בשורתו הסיפורותית של קינו עסקה בהחדרת מרכיבים של שפת-הדיבור היומ' יומית (שפה תת-תיקנית) להיכלי הסיפי' רות הצרפתית, ספריו רצופים מילים צרפתיות שאותן אין למצוא במילונים. גיבוריו הינם בני-פאריס של שכונות ופר' ברי הפועלים, המשוחחים בעגה, משתכרים בביסטר, ותיים מלהג ללהג חיים אר' ציים וחושניים. את סיפורתו זו ניסה קינו לתרגם למיסגרות סיפורותיות, שהטיאצייות בהן לקוחות מתוך התורות הפילוסופיות של פילוסופים כדקארט והגל, המצליחים להסתתר מתחת למסווה הילדותי והתמים שהע' גיק לסיפוריו.

קינן חש עצמו כממשיך-דרך סיפורותי ליצירותיהם של סופרים כסלבור, גיימס ג'ויס, מרסל פרוסט, לואיס פרדינאנד סאלין, את השקפת-עולמו על הערכים הארציים של הסיפורת הוא ליווג עם קפדנות יצירתית, שלהגנתה טען כי אסור לסופר להותיר מקום למיקריות כלשהי ביצירתו, תוך שהטיף לחדירת המתימטיקה והדייקנות לסיפורת. למיסוטמו העולמי הגיע קינו בגיל מבוגר, עם פירסום סיפורו זאזי במטר, שבו הצליח ללכד את כל מרכיבי הסיפורת שלהם הטיף, זאזי היא ילדה, שהורים אינם חולמים על שכמותה. היא תוקפנית וקומית, תהה של תופרת שבגדה בבעלה שהפך שיכור, עד שהאם התופרת פיצחה את ראשו באיכה-תגרזון. האם שולחת את זאזי אל הדוד גבריאל המתגורר בפאריס, גבריאל הגברתן מתפרנס למחייתו כרקדנית במועדון של הומוסקסואלים, זאזי, שהיא תערובת של המימות והכרת סודות החיים, כל מילה שלישה שלה היא "חרא", חולמת כלידת הפרובינציה לנסוע ב"מטר" וחלומה נשאר בגדר חלום. מבעד לעיניה הערמומית של זאזי, דומה שכאשר יוצאים הפאריסאים מהמטר הם יוצאים מן המציאות לעבר עולם הסינסיים, והעולם שבו נעה לה זאזי מעמיד את הפאריסאים עצמם מול מראה שבה הם נראים מגוחכים עד כדי טראגיות. בזמנו ראה הספר זאזי במטר אור במרבית השפות, וגם בעיברית, ובדומה לכל יצירותיו של ריימון קינו, הוא נותר עד היום פרובוקציה תרבותית ראשונה במעלה.

הכתיבה האוטומטית

אנתולוגיה מודרנית

מאת: ריימון קינו

תותחיי-שלג מפציצים את עמקי השואה התמידית. קווי-ההיקף של השמים — גוויות שאכר עניהן הכנה — חדרו להיות חדרוי אהבה, ומגיפת חיוך-הקסם סוככת את חלונות הפלמיניה. המתכות המותכות מסוננות מבשר לפפוגיהן של יוני ענק; וזאחר שנישחקו הן נשחחות לעבר הרי-הגעש והמיכרות. שאריות עופרת, שאריות שיש, שאריות מחצבים ופחמנים, עוהם תתיקרקעי שנחםם בפנינו, האינכם רוח שנשי מטה לרגלי המוות? רפש מאדים של אוקיאנוסים, אגמי מתכת, דגים מוכי עיוורון, אצות לבנות, מעמקים סמויים, שקיפיות שמימיות ללא פיתרון! הנה תחום אבני שמים ומסלול כוכבי השביט שנגזזו בתהיזתו של ארון ששנותיו רבות משנות הירח. כוכבי הלכת מתפזרים עד כל אומות תבה. נשים מתייחדות לעטר פטריות, נכרים מושיטים מגבעת, ירדים צווחים וכבכים מרימים רגל מוז קירות מכותים כתמי-מוח. הענפים לא יבשילו השנה; הפרחים יבזו בטרם יניבו פריים לקוד תרועת מהפיכת השדות. האדמה הרשנה, הטיט והגיה, הרקב והזבל יזרקו לחזק, אנשים יפזרום בעזיבות עמליהכפיים, המחצבים המארי שרים יחבלו ביריים; בני תמותה יושו במאוכנים, כנרעינות, כנכי שים ובפירות הזהב באצבעות מגואלות דפ. הם ירמסום למען יחוש את אושרם ברגליהם; הם יחפרו ללא קץ. המנהרות תהפוכנה לקרחות יער, מירצו של עולם נטויד-חיים וכבוש את האנושות, לניצנוציה חרדי שים של התנורות מחודשת...

(מתוך "המהפכה הסוריאליסטית", מס' 5, 1925.)

סופרים

ריימון קינו

מעטים הם הסופרים הנושאים בחובם בשורה מהפכנית של ממש, חיים את חייהם על-פי בשורתם, ומגשמים אותה. ריימון קינו, סופר, משורר, מתימטיקאי, פילוסוף ופרובוקטור-תרבותי, נשא בחובו בשורה מהפכנית. קינו מת בפאריס לפני שבועות אחדים בגיל 73, לאחר שהגשים את בשורתו.

